

مقدمه‌ای بر آموزش علم موسیقی به خردسالان

امیر انجیری استرکی

که از بویایی و تحرک بیشتری برخوردار باشد. اینجاست که کیفیت آموزش بسیار حائز اهمیت است. برخی از نکات رفتاری که پیشرفت کودکان هنرجو را تضمین می‌نماید به قرار زیر است:

۱. مدرس همواره هنرجو را با نام کوچک اما با پسوند آقا یا خانم صدا کند. چرا که رعایت این نکته سبب می‌شود هنرجوی خردسال احساس کند بزرگ شده است و این موضوع حس مسئولیت پذیری هنرجوی خردسال را دو چندان می‌کند.

۲. مدرس دقایقی از ابتدای کلاس را به حال و احوال‌پرسی از هنرجو اختصاص دهد چرا که این رفتار منجر به احساس آرامش در هنرجوی خردسال می‌شود.

۳. مدرس در هر جلسه از هوش و استعدادی که هنرجو داراست و خداوند به او اعطا کرده است سخن بگوید تا بدین وسیله احساس توانمندی و انگیزه در هنرجوی خردسال فراهم آید.

۴. مدرس از بازخواست و مواخذه کودک جدا خودداری کند.

۵. هنرجو نباید متوجه خستگی و ناراحتی مدرس شود چرا که در این صورت هنرجو دچار استرس و نگرانی می‌شود که آفت یادگیری است.

۶. مدرس نباید با صدای بلند با هنرجوی خردسال صحبت کند چرا که ممکن است به ایجاد حس ترس و وحشت در

حتماً این مصرع معروف را شنیده‌اید: کار نیکو کردن از پر کردن است. اما باید گفت تمرین زیاد و مستمر لزوماً به نتیجه مطلوب منتهی نمی‌شود؛ چرا که کیفیت تمرین (روش و شیوه‌ای که هنرجویان به هنگام تمرین اتخاذ می‌کنند) مهم‌تر به نظر می‌آید. بدین منظور مثالی ارائه شده است: فرض کنید فردی از شما بپرسد برای مسافرت از تهران به ورامین چند کیلومتر باید رانندگی کند و شما در پاسخ بگویید حدود پنجاه کیلومتر. وی پس از صد و پنجاه کیلومتر رانندگی با شما تماس می‌گیرد و می‌گوید به شهر قم رسیده است.

حتماً معتقد هستید که فرد مورد نظر زحمت کشیده و چه بسا تلاش بیشتری کرده است اما به دلیل انتخاب مسیر نادرست نه تنها به مقصد مورد نظر نرسیده بلکه از هدف دور شده است؛ لذا هر تلاشی به سرمنزل مقصود نخواهد رسید. بنابراین جمله درست عبارت است از: کار نیکو کردن از پر نیکو کردن است.

از این رو مدرسان باید آگاه باشند که توصیه به تمرینات طولانی مدت بدون ارائه روش‌هایی که موفقیت هنرجو را تضمین کند جز آن که خستگی و بی‌انگیزگی را در وی تقویت و هنرجو را از ادامه تحصیل علم و فن موسیقی منصرف کند حاصلی نخواهد داشت. اهمیت رعایت این نکته در مورد آموزش به کودکان دو چندان می‌شود. کودکان علاقه‌ای به تمرین‌های طولانی مدت ندارند. آنها می‌خواهند به فعالیت‌هایی بپردازند

هنرجو بینجامد و فرایند آموزش را مختل کند.

۷. مدرس می‌تواند احساس رضایت خود را از هنرجو با روش‌های متفاوتی که در اختیار دارد بیان کند. این عمل باعث می‌شود تا هنرجو بیش از پیش به تمرین و ممارست بپردازد. برخی از این روش‌ها عبارتند از: اهدای جلسات تشویقی به هنرجویان فعال، ابراز رضایت‌مندی با تشکر از زحمات هنرجو و یا نوشتن کلمه «آفرین» در دفتر یا کتاب هنرجو.

البته نکات بسیار دیگری نیز می‌توان نام برد. شاید این نکات در ظاهر ساده و پیش پا افتاده به نظر رسد. اما رعایت آنها از سوی مدرس نتایج شگرفی به دنبال خواهد داشت. علاوه بر نکات کلیدی فوق که مرتبط با رفتار مدرس است، کمیت و کیفیت آموزش موسیقی به خردسالان نیز از اهمیت بسیار برخوردار است.

بهترین سن آموزش حدود شش سالگی است. در این سن خردسال می‌تواند بدون نیاز به دانستن الفبای زبان فارسی به یادگیری کاملاً علمی موسیقی بپردازد. در بدو آموزش مدرسان معمولاً با مسأله چگونگی آموزش اسامی نت‌ها و همچنین موقعیت نت‌ها در پنج خط حامل به هنرجویان خردسال مواجه می‌شوند. به منظور آموزش نام نت‌ها به عنوان الفبای موسیقی به خردسالان روش زیر پیشنهاد می‌شود:

ابتدا مدرس نام نت‌ها را با صدای رسا، یکی یکی بیان کند و اجازه دهد تا هنرجوی خردسال تکرار کند. پس از حصول موفقیت در این مرحله نوبت به آن می‌رسد که نام نت‌ها توسط مدرس در دو گروه خوانده شود. گروه اول شامل چهار نت (دُر - می - فا) و گروه دوم شامل سه نت باقی‌مانده (سل - لا - سی). مدرس باید پس از بیان هر گروه اجازه دهد تا هنرجوی خردسال نت‌های خوانده شده را در قالب گروه‌های مذکور تکرار کند. موفقیت در این مرحله نیز راه را برای ورود به مرحله سوم هموار می‌سازد. در این مرحله مدرس تمامی هفت نت را به طور متوالی می‌خواند و اجازه می‌دهد هنرجوی خردسال نیز تقلید کند. پس از چند مرتبه تکرار اسامی نت‌ها اینک هنرجو می‌تواند همه نت‌ها را از حفظ نام ببرد. پس از آن که هنرجوی خردسال در نام بردن نت‌ها به مهارت رسید نوبت به آن می‌رسد که نام و موقعیت نت‌ها را در پنج خط حامل بیاموزد.

در این مرحله مدرس باید از هنرجو بخواهد تا کف یکی از

دستان خود را روبروی خود بگیرد در این حال انگشت کوچک در پایین و انگشت شست در بالا قرار می‌گیرد. سپس مدرس با انگشت سیابه به انگشتان دست هنرجو اشاره می‌کند و اسامی نت‌ها را مانند آنچه که در پنج خط حامل با کلید سل روی خطوط قرار می‌گیرد به انگشتان دست هنرجو نسبت می‌دهد. بدین ترتیب اسامی نت‌های «می»، «سل»، «سی»، «ر» و «فا» به ترتیب از پایین به بالا به انگشت کوچک، انگشتری، میانی، سیابه و شست منسوب می‌شود. این عمل با این جمله موزون تکرار می‌شود: می، سل، سی، ر، فا روی خط.

با اندکی تکرار هنرجو می‌تواند این عمل را همراه با جمله موزون توأمان و از حفظ اجرا کند. سپس نوبت به آن می‌رسد که مدرس با انگشت سیابه مابین انگشتان هنرجو را نشان دهد و اسامی نت‌ها را مانند آنچه که در پنج خط حامل با کلید سل میان خطوط قرار می‌گیرد به لابه‌لای انگشتان دست هنرجو نسبت دهد. بدین ترتیب مابین انگشت کوچک و انگشتری را «فا»، مابین انگشت انگشتری و میانی را «لا»، مابین انگشت میانی و سیابه را «دُر»، همچنین مابین انگشت سیابه و شست را «می» نام‌گذاری کند. این عمل با این جمله موزون همراه می‌شود: فا، لا، دُر، می بین خط.

باز هم با اندکی تکرار هنرجو می‌تواند این عمل و جمله موزون را توأمان و از حفظ اجرا نماید. بعد از این مرحله نوبت به آن می‌رسد که مدرس با انگشت سیابه بالای شست هنرجو و سپس زیر انگشت کوچک هنرجو را نشان دهد و این دو عمل را با این جمله موزون همراه سازد: بالای بالا «سل»، پایین پایین «ر».

بدین ترتیب هنرجو در کوتاه‌ترین زمان ممکن نام و موقعیت نت‌ها را در پنج خط حامل با کلید سل می‌آموزد. پس از آن که هنرجو در این مورد نیز به مهارت رسید، مدرس از هنرجو می‌خواهد که نام نت‌ها را بر روی حامل با کلید سل و با کمک گرفتن از انگشتان دست و جملات موزونی که آموخته بیان کند. بدین ترتیب که اگر نت بر روی خطوط حامل قرار گرفته است هنرجو جمله موزون نت‌های روی خطی را زمزمه کند تا به نت مورد نظر برسد و اگر نت مابین خطوط حامل قرار گرفته است، هنرجو جمله موزون نت‌های بین خطی را زمزمه کند تا به نت مورد نظر برسد.

